

Atezolizumab in combinatie met nab-paclitaxel bij borstkanker

Inleiding

De informatie in dit document is bedoeld als aanvulling op de informatie die u al heeft gekregen van uw internist-oncoloog en de oncologieverpleegkundige. Het is bekend dat veel van de informatie die u tijdens de eerste gesprekken over uw ziekte en de behandeling krijgt verloren gaat en dat de vragen over behandeling en mogelijke bijwerkingen meestal later komen. U kunt de informatie thuis rustig nalezen om u voor te bereiden op de behandeling die u gaat krijgen. Vragen kunt u stellen bij een volgend bezoek aan de polikliniek of via de uitgereikte telefoonnummers.

Borstkanker (mammacarcinoom)

De diagnose borstkanker met uitzaaiingen is bij u vastgesteld. U gaat een behandeling krijgen die bestaat uit immuuntherapie in combinatie met chemotherapie.

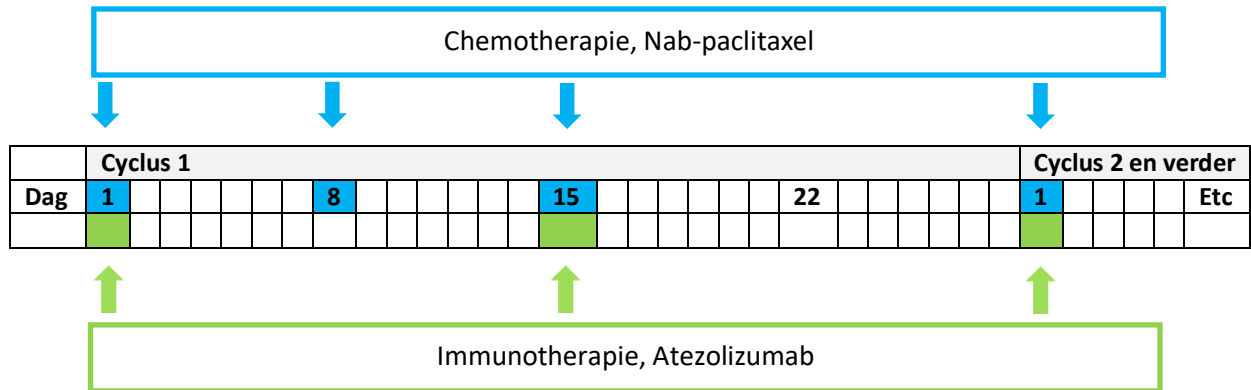
Immuuntherapie

Met immuuntherapie wordt geprobeerd de eigen afweer zo te stimuleren dat de kankercellen worden opgeruimd. Er zijn verschillende soorten immuuntherapie. De immuuntherapie die u gaat krijgen is atezolizumab. Dit wordt 1 keer per 2 weken via een infuus toegediend. Het doel van de behandeling is om de uitzaaiingen voor langere tijd onder controle te houden.

Chemotherapie

Chemotherapie is de behandeling van kanker met medicijnen die de celdeling remmen of stoppen. Deze medicijnen heten ook wel cytostatica. Er zijn vele soorten chemotherapie. In de meeste gevallen wordt een combinatie van chemotherapeutische middelen toegediend via een infuus. De chemotherapie houdt in dat u gedurende een bepaalde periode en via een bepaald schema chemotherapeutische middelen krijgt toegediend, gecombineerd met andere medicijnen die mogelijke bijwerkingen tegengaan. *Algemene informatie over chemotherapie kunt u lezen in de folder 'Chemotherapie' van KWF Kankerbestrijding*

Behandelplan

Behandeling

De chemotherapie die u gaat krijgen heeft nab-paclitaxel. De immuuntherapie die u krijgt heet atezolizumab.

De chemotherapie en de immuuntherapie worden via het infuus gegeven op het dagcentrum. De immuuntherapie wordt op de 1^e en 15^e dag van de kuur gegeven. De chemotherapie op de 1^e, 8^e en 15^e dag van de kuur. In totaal duurt een kuur vier weken.

Op de dag dat u zowel de chemotherapie als de immuuntherapie krijgt laat u eerst bloedprikken, waarna u uw internist-oncoloog op de polikliek bezoekt. Aan de hand van uw bloedsuitslagen en hoe het met u gaat, zal vastgesteld worden of u de kuur kunt krijgen. De medicijnen worden dan door de arts besteld bij de apotheek. De apotheek heeft enige tijd nodig om de medicijnen te bereiden. Hierop kunt u in de wachtkamer van het dagcentrum wachten. U kunt zich daar melden bij de balie, zodat de verpleegkundigen weten dat u er bent. Als de medicijnen klaar zijn roepen ze u op uit de wachtkamer. Wij raden u aan iets mee te nemen ter ontspanning tijdens het wachten.

Op de dag dat u alleen de chemotherapie krijgt (dag 8 van de kuur) kunt u rechtstreeks naar het dagcentrum gaan voor de behandeling, tenzij uw arts het anders met u afspreekt.

Na iedere 3 kuren zal een nieuwe scan gemaakt worden om te kijken of de behandeling aanslaat. Indien de behandeling aanslaat, zal het gecontinueerd worden, tenzij er te veel bijwerkingen ontstaan door de behandeling. De nab-paclitaxel en atezolizumab kunnen ook alleen (niet gecombineerd) worden voorgezet, als één van de twee vanwege specifieke bijwerkingen wordt gestopt.

Situaties waarin u telefonisch contact op moet nemen met het ziekenhuis:

- bij één keer koorts boven 38.5 graden
- bij twee maal achter elkaar 38 graden koorts in een tussentijd van 6 uur
- bij koude rillingen
- bij aanhoudend bloeden van een wondje (langer dan 15 minuten)
- bij een lang aanhoudende bloedneus (langer dan 15 minuten)
- bij heviger bloedverlies tijdens menstruatie
- bij hartkloppingen en duizeligheid
- bij plotseling optredende kortademigheid, een gevoel van benauwdheid of een snelle ademhaling die u niet kunt corrigeren
- bij ernstig en aanhoudend braken gedurende 24 uur of langer
- bij tekenen van uitdroging: droge mond, droge huid, weinig of niet meer plassen, donkere urine
- bij pijnlijke plekjes in de mond en moeite met slikken waardoor u niet kunt eten of drinken
- bij een pijnlijk en branderig gevoel bij het plassen
- bij langer dan 24 uur aanhoudende diarree
- bij langer dan drie dagen aanhoudende obstipatie (harde ontlasting en/of verstopping)
- bij aanhoudende pijn of een branderig gevoel op de plaats van toediening van cytostatica
- bij elk ander nieuw verschijnsel waarvan u vermoedt dat het in verband staat met uw behandeling

Algemene adviezen voor thuis

Chemotherapieresten en –afbraakproducten worden afgevoerd via de uitscheidingsproducten van het lichaam: urine, ontlasting, braaksel, speeksel, zweet en sperma.

Tot zeven dagen na de laatste gift van iedere chemotherapiekuur (per infuus of tablet) zijn er aanzienlijke hoeveelheden van deze afbraakresten nog in het lichaam aanwezig. Voor veel behandelingen betekent dit dat u gedurende de hele behandeling de adviezen moet hanteren. Tijdens en direct na de chemotherapie kunt u het beste het contact met de uitscheidingsproducten van uw lichaam zoveel mogelijk beperken.

Lichamelijk contact

Normaal menselijk contact zoals een hand geven, knuffelen en zoenen levert geen risico op voor personen uit uw omgeving.

Wel dient u er rekening mee te houden dat als u meer intiem contact heeft chemotherapie via speeksel, sperma en ander lichaamsvocht uitgescheiden wordt. Bij het zoenen raden wij aan dat er geen contact met uw speeksel plaatsvindt.

Tijdens de behandeling blijft geslachtsgemeenschap mogelijk. Als gevolg van de bijwerkingen kunt u echter minder of geen zin hebben in vrijen of geslachtsgemeenschap.

Het is belangrijk om tijdens de behandeling tot 1 maand na de laatste kuur een condoom te gebruiken tijdens het vrijen. Dit is om de partner niet bloot te stellen aan eventuele schadelijke effecten van het medicijn dat zich in alle lichaamsvloeistoffen kan bevinden. De meeste antikanker behandelingen hebben schadelijke effecten op een ongeboren kind. Ook om deze reden moet u zorgen voor goede anticonceptie. Wij adviseren de anticonceptie tot minstens een jaar na het stoppen van de chemotherapie te gebruiken.

Hieronder leest u hoe u in deze periode thuis het beste om kunt gaan met uitscheidingsproducten en persoonlijke hygiëne.

Urine en ontlasting

- als u naar de wc gaat, kunt u beter gaan zitten
- als u de wc heeft gebruikt, sluit dan het deksel voor u doorspoelt
- spoel de wc na elk gebruik twee keer door en maak geen gebruik van de spaarknop
- was uw handen als u naar de wc bent geweest

Braaksel

- u kunt het beste rechtstreeks in het toilet braken. Als dit niet kan, gebruik dan een emmer of een bakje
- leeg de emmer of het bakje in het toilet en was het daarna goed af
- spoel de wc daarna twee keer door, met het deksel gesloten en zonder de spaarknop te gebruiken
- was daarna uw handen

Persoonlijke hygiëne

- douche of was uzelf regelmatig, bij voorkeur dagelijks
- trek regelmatig schone kleding aan, bij voorkeur dagelijks
- was sterk verontreinigde kleding apart, overige kleding kunt u met het andere wasgoed op het normale programma mee draaien
- draag plastic of rubber handschoenen (huishoudhandschoenen) als u sterk verontreinigde kleding in de wasmachine doet

Voeding tijdens en na behandeling

Goede voeding en een stabiel lichaamsgewicht zijn belangrijk. Het vergroot de mogelijkheid om een behandeling te doorstaan en ervan te herstellen.

Goede voeding is gevarieerd en bevat:

- Voldoende energie
- Voldoende eiwitten
- Voldoende vocht
- Vitamines en mineralen

De internist-oncoloog of de oncologieverpleegkundige zal u naar een diëtist verwijzen als u een grote kans op voedings- of gewichtsproblemen heeft. Als u zelf vragen heeft over voeding kunt u deze altijd stellen aan uw arts of verpleegkundige.

Als u supplementen gebruikt of vaak vette vis eet, dan vragen wij u dit ook te bespreken met uw arts of verpleegkundige. Er kan dan worden uitgezocht of dit eventueel schadelijk is in combinatie met chemotherapie of andere medicijnen vanwege kanker.

Voor meer informatie zie www.kanker.nl of www.voedingenkankerinfo.nl

Bewegen tijdens en na behandeling

Kanker en de behandeling daarvan hebben een grote impact op uw lichamelijke en geestelijke welzijn. Wetenschappelijk onderzoek leert dat regelmatig bewegen na de behandeling een belangrijke bijdrage kan leveren aan het opbouwen van de conditie en aan het herstel. Ook beweging tijdens de behandeling kan een positieve invloed hebben.

Bewegen tijdens een behandeling vanwege kanker is meestal veilig. Vraag uw internist-oncoloog of oncologieverpleegkundige advies over bewegingsactiviteiten die in uw situatie geschikt zijn en neem contact met hen op als u meer dan “normale” klachten ondervindt ten gevolge van het bewegen.

Werken tijdens en na behandeling

Aan het werk blijven of het werk weer oppakken na een periode van afwezigheid kan ten goede komen aan uw welbevinden en herstel. Werk kan, naast een inkomen, afleiding en houvast bieden: de aandacht gaat even niet uit naar de ziekte, maar naar andere zaken. Ook vinden veel mensen het sociale contact met collega's prettig.

De mate waarin mensen wel of niet kunnen werken tijdens en na de behandeling is afhankelijk van verschillende factoren. Indien uw ziekte, de bijwerkingen van de behandeling, en de soort werkzaamheden die u doet het toelaten, raden wij u aan om (voor een deel) aan het werk te blijven tijdens de behandeling. Hiervoor zijn geen algemene adviezen te geven. Bespreekt u daarom uw persoonlijke situatie met de internist-oncoloog of oncologieverpleegkundige.

Er zijn wel algemene tips en adviezen over het onderhouden van contact met uw werkgever, overleg met uw bedrijfsarts, en wetgeving. Deze informatie kunt u bijvoorbeeld vinden op de website www.kanker.nl of in de folder “Wat en hoe bij Kanker en Werk. Handleiding voor mensen die kanker hebben (gehad)” (te verkrijgen via de oncologieverpleegkundige of in het Informatiecentrum Oncologie).

Bijwerkingen en adviezen

Chemotherapie en immuuntherapie hebben niet alleen invloed op kankercellen, maar ook op gezonde cellen in het lichaam.

Vooraf snelgroeiende cellen kunnen worden aangetast door chemotherapie. Daarom hebben alle chemotherapie-kuren bijwerkingen die in meer of mindere mate kunnen optreden.

Bij het opstellen van deze lijst van bijwerkingen is gestreefd naar een volledige weergave van alle bijwerkingen die bij uw behandeling op kunnen treden, maar dit houdt niet in dat u alle bijwerkingen daadwerkelijk zult krijgen. Het uitblijven van bijwerkingen wil niet zeggen dat de behandeling niet aanslaat. De volgorde waarin de bijwerkingen vermeld staan is willekeurig.

De volgende bijwerkingen kunnen optreden als gevolg van chemotherapie:

1. Haaruitval
2. Misselijkheid en braken
3. Invloed op de werking van het beenmerg
4. Griepig gevoel, spierpijn
5. Vermoeidheid/verminderde energie
6. Diarree
7. Obstipatie (harde ontlasting en/of verstopping)
8. Irritatie en/of ontsteking van het mondslimvlies
9. Tintelingen en doof gevoel in vingertoppen en tenen
10. Allergische reactie
11. Invloed op seksualiteit
12. Invloed op vruchtbaarheid (vrouw)

De meeste bijwerkingen van de immuuntherapie worden veroorzaakt doordat de behandeling invloed heeft op het afweersysteem. De bijwerkingen kunnen ernstig zijn, maar treden niet bij iedere patiënt op. Door tijdig te reageren op de eventuele bijwerkingen zijn deze over het algemeen goed te behandelen. De meeste bijwerkingen treden op in de periode dat u behandeld wordt. Voor een aantal bijwerkingen geldt dat ze ook pas weken of maanden na de laatste behandeling op kunnen treden.

De volgende bijwerkingen kunnen optreden:

1. Ontsteking van de darmen
2. Ontsteking van de lever
3. Ontsteking van de huid
4. Ontsteking van de zenuwbanen
5. Ontsteking van de hormoonproducerende klieren
6. Ontsteking van de ogen
7. Vermoeidheid, verminderde energie
8. Verminderde eetlust
9. Invloed op de seksualiteit, vruchtbaarheid en zwangerschap

Versie 1: 23 maart 2020

PIF\Mammapcarcinoom – Palliatief – ER- HER2- - Chemo/Immunotherapie – Atezolizumab+Nab-Paclitaxel\BS\CS

Hieronder vindt u een uitgebreide beschrijving van de bijwerkingen en adviezen.

Mogelijke bijwerkingen van chemotherapie

1. Haaruitval

De behandeling met nab-paclitaxel die u krijgt veroorzaakt haaruitval. Niet alleen uw hoofdhaar, maar ook uw wenkbrauwen, wimpers, oksel-, lichaams- en schaamharen kunnen uitvallen. U kunt zelf niets doen om de haaruitval te voorkomen. Hoofdhuidkoeling is een optie om de uitval van het hoofdhaar tegen te gaan. Uw verpleegkundige (of arts) geeft u hierover uitleg.

De haaruitval door nab-paclitaxel is tijdelijk. Na het staken van de nab-paclitaxel (ook als u doorgaat met atezolizumab) begint uw haar na ongeveer een maand weer te groeien. Meestal is er na enkele maanden weer een goed herstel van de haargroei. Wanneer uw haar weer aangroeit kan het, vaak tijdelijk, verschil vertonen met uw oorspronkelijke haar.

2. Misselijkheid en braken

Door de behandeling kunt u last krijgen van misselijkheid en braken. Dit wordt veroorzaakt door de invloed van de chemotherapie op het maagdarmkanaal en/of door stimulatie van het braakcentrum in de hersenen.

De mate waarin misselijkheid voorkomt, verschilt van persoon tot persoon, zelfs bij dezelfde kuur. Misselijkheid en braken kunnen direct na de toediening van chemotherapie optreden en aanhouden tot enkele dagen na de kuur.

Misselijkheid en braken komen nu minder voor dan vroeger. Er zijn tegenwoordig goede medicijnen waarmee dit kan worden voorkomen of verminderd. In het ziekenhuis krijgt u die toegediend via infuus of per tablet. Voor thuis krijgt u van de internist-oncoloog een recept mee, voor medicijnen tegen de misselijkheid. Het is belangrijk dat u deze medicijnen volgens voorschrift gebruikt. U vindt verderop in dit mapje informatie met de voorschriften.

Bijwerkingen van de medicijnen tegen de misselijkheid kunnen zijn:

- harde ontlasting of verstopping (bij Zofran® = Ondansetron); geef verandering van uw ontlastingspatroon door aan de internist-oncoloog
- ontstaan van acné of het doen verergeren ervan (bij Dexamethason gebruik)
- gevoel van onrust (bij Dexamethason gebruik)
- slaperigheid, stijf gevoel in de kaak, de tong of nekspieren (bij Primperan® = Metoclopramide)

Adviezen:

- het is heel belangrijk dat u voldoende drinkt: 2 liter per dag (14 glazen). Probeer niet alleen water te drinken, maar wissel dit af met bijvoorbeeld bouillon, limonade, melkproducten, vruchtensap of groentesap;
- gebruik regelmatig een kleine maaltijd, maar forceer het eten niet. Eet niet meer dan u kunt;
- wanneer u weinig eet en drinkt kunt u soms juist meer last krijgen van een ziek en misselijk gevoel vanwege een lege maag;
- wanneer u tijdens de opname last krijgt van misselijkheid, is het goed dit tijdig aan de verpleegkundige te melden zodat u extra medicijnen kunt krijgen om verergering te voorkomen.

Meer informatie kunt u lezen in de folder ‘Voeding bij kanker’ van KWF Kankerbestrijding.

3. Invloed op de werking van het beenmerg

Door de behandeling kan remming van de aanmaak van nieuwe bloedcellen door het beenmerg optreden. Dit is een tekort aan verschillende bloedcellen. Deze bloedcellen zijn: rode bloedcellen (erythrocyten), witte bloedcellen (leukocyten) en bloedplaatjes (trombocyten). Deze remming van de aanmaak van bloedcellen is tijdelijk van aard. U kunt zelf niets doen om dit te voorkomen of te veranderen.

Wanneer het aantal rode bloedcellen of aantal bloedplaatjes te laag is, kan het nodig zijn dat u deze via een transfusie krijgt toegediend.

Tekort aan deze cellen kunnen verschillende klachten geven:

- Een verminderd aantal rode bloedcellen geeft kans op bloedarmoede. Verschijnselen hiervan zijn onder andere vermoeidheid, kortademigheid en duizeligheid.
- Een verminderd aantal witte bloedcellen geeft een verhoogde kans op infecties. Ongeveer tussen de tiende en de vijftiende dag na het starten van de kuur is het aantal leukocyten het laagst. Men noemt dit de dipperiode. U kunt niets doen om deze dipperiode tegen te gaan. Een infectie is te herkennen aan een temperatuur van 38,5°C of hoger al dan niet in combinatie met koude rillingen. Ook een temperatuur rond 38°C gedurende langer dan 6 uur kan wijzen op een infectie. Er is wel een aantal maatregelen dat u kunt treffen om de kans op een infectie tijdens de dipperiode zoveel mogelijk te beperken. Zorg voor een goede lichaamshygiëne, ga niet in de sauna of stoombad, controleer eventuele wondjes op ontstekingsverschijnselen en drink en eet voedingswaren die op hygiënische wijze bereid zijn.
- Een verminderd aantal bloedplaatjes geeft een verhoogde kans op blauwe plekken, een bloedneus en bloedend tandvlees. Ook kan het bloedverlies tijdens de menstruatie heviger zijn dan u normaal gewend bent.

Het is beter de temperatuur onder de arm te meten of met een oorthermometer. Door rectaal gebruik van de thermometer kan er beschadiging van slijmvlies optreden met bloeding tot gevolg.

4. Grieperig gevoel, spierpijn

Door de behandeling kunt u een grieperig gevoel krijgen, met verschijnselen van:

- algehele malaise
- koorts
- hoofdpijn
- verminderde eetlust
- spierpijn en pijn in de botten

Het grieperig gevoel is meestal van korte duur. Het begint enige uren na de toediening van de medicijnen, houdt 1 tot 2 dagen aan en verdwijnt meestal weer spontaan.

5. Vermoeidheid/verminderde energie

Door de behandeling kan de kracht in uw armen en benen verminderen. U voelt zich slapper dan normaal. Krachtsverlies heeft ook invloed op uw evenwicht

U kunt merken dat u tijdens deze behandeling minder energie heeft, sneller vermoeid raakt en emotioneel kunt zijn. Houd hier rekening mee in uw dagelijks leven; neem voldoende tijd om te rusten, maar probeer rust wel af te wisselen met activiteiten. Dagelijkse activiteiten kunt u gewoon blijven doen, misschien moet u het tempo wel aanpassen.

6. Diarree

Door de behandeling kunt u diarree krijgen. Diarree is een waterige dunne ontlasting meer dan vier keer per dag. De opname van vocht is dan verstoord door irritatie van het slijmvlies van de darm en een verandering in de stofwisseling van de dunne darm. Als u diarree heeft worden voedingsstoffen in de darmen minder goed opgenomen.

Klachten die hiermee gepaard kunnen gaan:

- buikpijn/buikkrampen
- frequente aandrang
- dunne ontlasting
- veranderde kleur van de ontlasting
- overgevoeligheid voor bepaalde voedingsmiddelen

Daarbij kunnen ook de volgende verschijnselen optreden:

- pijn en huidirritatie van het gebied rond de anus
- droge mond en droge huid
- donkere urine en veel minder vaak plassen

Advies:

Versie 1: 23 maart 2020

PIF\Mammapcarcinoom – Palliatief – ER- HER2- - Chemo/Immunotherapie – Atezolizumab+Nab-Paclitaxel\BS\CS

Wanneer u last heeft van diarree is het belangrijk dat u veel drinkt om het vochtverlies aan te vullen. Bij de volgende klachten moet u contact opnemen met het ziekenhuis:

- diarree die langer dan twee dagen aanhoudt
- bloed bij de ontlasting
- diarree in combinatie met braken
- donkere urine en veel minder vaak plassen

7. Obstipatie (harde ontlasting en/of verstopping)

Door de behandeling kunt u last krijgen van verstopping van de darmen. Klachten die hiermee gepaard gaan zijn:

- harde en droge ontlasting
- persen bij stoelgang
- opgezette buik
- buikpijn/darmkrampen
- verminderde eetlust door vol gevoel

Iedereen heeft een ander ontlastingspatroon. In verband met de behandeling die u krijgt, is het echter belangrijk dat uw ontlastingspatroon niet te veel gaat afwijken van het patroon dat u voor de behandeling had.

Advies:

Als u **3 dagen** geen ontlasting gehad heeft, moet u contact opnemen met het ziekenhuis. Dan kunnen er medicijnen voorgeschreven worden om dit te verhelpen

8. Irritatie en/of ontsteking van het mondslijmvlies

Door de chemotherapie kan het mondslijmvlies geïrriteerd raken.

U kunt klachten krijgen variërend van overgevoeligheid van het mondslijmvlies tot ontstekingen. Daarom is een goede mondverzorging erg belangrijk. Ondanks goede hygiëne kan het gebeuren dat u niet meer kunt poetsen door pijnlijke plekjes en blaartjes, dit moet u melden aan de internist-oncoloog.

Om uw mond goed te verzorgen is het van belang om de adviezen in de folder 'Mondhygiëne bij chemotherapie' toe te passen. Deze krijgt u van de verpleegkundige op de afdeling. In deze folder vindt u praktische tips voor uw mondverzorging.

9. Tintelingen en doof gevoel in vingertoppen en tenen

Als gevolg van de behandeling kunt u last krijgen van tintelingen en een doof gevoel in vingers en tenen. Dit is het gevolg van aantasting van zenuwuiteinden. Dit kan ook na de behandeling blijven bestaan.

10. Allergische reactie

Door de behandeling kunt u een allergische reactie krijgen. Chemotherapie wordt door het lichaam als een lichaamsvreemde stof gezien en kan daardoor een allergische reactie veroorzaken.

Een allergische reactie begint vaak met:

- roodheid en huiduitslag, soms met jeuk over het hele lichaam

- verwijding van de bloedvaten

Later kunnen de volgende verschijnselen optreden:

- duizeligheid en bloeddrukdaling
- kortademigheid
- bleekheid
- gezwollen oogleden en een opgezet gezicht
- rillen

Advies:

Wanneer u zich tijdens of direct na toediening van de chemotherapie anders voelt dan normaal dan moet u dit direct melden aan uw arts of verpleegkundige.

Een allergische reactie treedt meestal op tijdens de toediening in het ziekenhuis. De klachten verdwijnen na behandeling snel.

11. Invloed op seksualiteit

Ook tijdens de behandeling met chemotherapie of immuuntherapie blijft geslachtsgemeenschap mogelijk. Als gevolg van de bijwerkingen kunt u echter minder of geen zin hebben in vrijen of geslachtsgemeenschap.

Het is belangrijk om tijdens de behandeling met chemotherapie tot 1 maand na de laatste kuur een condoom te gebruiken tijdens het vrijen. Dit is om de partner niet bloot te stellen aan de schadelijke effecten van de chemotherapie, die in alle lichaamsvloeistoffen is terug te vinden.

12. Invloed op vruchtbaarheid (vrouw)

Behandeling met chemotherapie kan u versneld, en dus op jongere leeftijd, in de overgang brengen. Sommige vrouwen hebben tijdens de behandeling een veranderde cyclus, maar menstruaties kunnen ook helemaal wegblijven. Na de chemotherapeutische behandeling kan de menstruele cyclus zich weer herstellen, maar de mogelijkheid bestaat ook dat u door de behandeling in de overgang bent gekomen en daarmee dus onvruchtbaar wordt.

Het is ingrijpend om door deze behandeling mogelijk onvruchtbaar te worden. Het is daarom belangrijk al uw vragen over dit onderwerp te bespreken met uw internist-oncoloog, verpleegkundig specialist of oncologieverpleegkundige.

Mogelijke bijwerkingen van immuuntherapie

1. Ontsteking van de darmen

Door de behandeling kunt u last krijgen van een ontsteking van uw darmen, ook wel colitis genoemd. Dit is een ernstige bijwerking die altijd behandeld moet worden. De opname van vocht is dan verstoord door irritatie van het slijmvlies van de darm en een verandering in de stofwisseling van de dunne darm. U kunt het zelf merken door klachten als waterdunne diarree, frequente ontlasting, koorts, misselijkheid en braken en buikpijn. Sommige mensen krijgen bloed bij de ontlasting of donker gekleurde ontlasting. Indien u (een deel van de) deze klachten heeft is het belangrijk dat u contact opneemt met uw internist-oncoloog of oncologie verpleegkundige.

2. Ontsteking van de lever

Door de behandeling kan de leverfunctie verstoord raken. Stoornissen van de leverfunctie zijn vaak te zien aan afwijkingen in het bloed. Daar zult u in eerste instantie niet veel van merken. Pas bij ernstige leverfunctiestoornissen kunt u klachten krijgen als vermoeidheid, geelzucht, pijn in de buik en donkere urine. Indien u bovenstaande klachten heeft, neem dan contact op met uw internist-oncoloog of oncologieverpleegkundige.

3. Ontsteking van de huid

U kunt last krijgen van een droge huid. De huid kan schilferig worden en er kunnen kloven ontstaan aan de handen, voeten en ellebogen. Ook kunnen er kloven en (dieperliggende) blaren in uw handpalmen en onder uw voetzolen ontstaan, die pijnlijk zijn bij dagelijkse activiteiten. Bij sommige behandelingen ontstaat huiduitslag, waarbij de huid rood en verheven is en jeukt.

Adviezen:

- draag geen knellende kleding en schoenen
- gebruik bij voorkeur geen zeep tijdens het douchen of baden en gebruik bij voorkeur lauwwarm water. Douche bij voorkeur zo kort mogelijk
- vermijd producten op alcoholbasis
- vermijd geparfumeerde producten
- verzachtende en beschermende crèmes en zalven bevatten geen werkzame bestanddelen, houden de huid wel soepel en voorkomen verdere uitdroging van de huid. Klachten als jeuk, schilfering, kloven en branderige plekken verminderen door deze middelen en ze zijn zonder recept verkrijgbaar
- voorbeelden bij een niet al te droge huid: lanettecrème en cetomacrogolcrème
- voorbeelden bij een erg droge huid: vaseline lanettecrème en vaseline cetomacrogolcrème.

- probeer felle zon te vermijden; gebruik altijd een zonnebrandcrème met een hoge beschermingsfactor (12 of hoger)
- probeer niet te krabben; knip uw nagels in elk geval heel kort en houdt ze schoon; concentreer u op iets anders
- jeuk wordt soms erger door warmte of door contact met kleding of beddengoed; probeer hier rekening mee te houden

Neem contact op met uw internist-oncoloog of oncologieverpleegkundige als de huiduitslag snel uitbreidt of ondanks bovengenoemde maatregelen veel hinder veroorzaakt (jeuk, pijn).

4. Ontsteking van de zenuwbanen

Door de behandeling kunnen de zenuwbanen in het lichaam ontstoken raken. Overal in het lichaam zitten zenuwen. Zenuwen geven de signalen van de hersenen door aan bijvoorbeeld de spieren, huid en organen en andersom. Ontstekingen van de zenuwen kunnen verschillende soorten klachten geven, afhankelijk van de ernst van de ontsteking en de locatie. Voorbeelden van klachten die kunnen voorkomen zijn: spierzwakte, gevoelloosheid of tintelend gevoel in handen/voeten, duizeligheid. Neem contact op met uw internist-oncoloog of oncologieverpleegkundige als u bovenstaande klachten heeft.

5. Ontsteking van de hormoonproducerende klieren, o.a. hypofyse

Door de behandeling kunnen de hormoonproducerende klieren in het lichaam ontstoken raken, zoals bijvoorbeeld de schildklier of hypofyse. Hierdoor zijn deze klieren minder goed in staat om de hormonen aan te maken. De klachten die dit veroorzaakt is afhankelijk van welke klier ontstoken is. De hormonen in het lichaam regelen vele processen. De klachten die kunnen ontstaan door ontstekingen kunnen dus zeer uiteenlopend zijn. Klachten die mogelijk op kunnen treden zijn: hoofdpijn, wazig zien, dubbel zien, vermoeidheid, gevoel van zwakte, impotentie, gedragsveranderingen. Het zijn soms onduidelijke klachten die geleidelijk kunnen ontstaan. Het is van belang dat hormonen in deze situatie worden aangevuld in de vorm van medicijnen. Daarom worden bij elk polikliniek bezoek ook de hormoonwaardes in het bloed gecontroleerd.

Als u klachten heeft die kunnen passen bij bovenstaande (dit kan tot maanden na afronden van de behandeling nog het geval zijn), kunt u contact opnemen met uw internist-oncoloog of oncologieverpleegkundige.

6. Ontsteking van de ogen

Ontsteking van de ogen geeft roodheid, wazig zien en pijn aan de ogen. Het kan meestal eenvoudig behandeld worden. Het is wel belangrijk dat u contact opneemt met uw internist-oncoloog en niet zelf of door een andere arts de behandeling inzet.

7. Vermoeidheid, verminderde energie

U kunt merken dat u tijdens deze behandeling minder energie heeft, sneller vermoeid raakt en emotioneel kunt zijn. Houd hier rekening mee in uw dagelijks leven; neem voldoende tijd om te rusten, maar probeer rust wel af te wisselen met activiteiten. Dagelijkse activiteiten kunt u gewoon blijven doen, misschien moet u het tempo wel aanpassen.

8. Verminderde eetlust

Door de behandeling kunt u last krijgen van een verminderde eetlust bijvoorbeeld door smaakverandering of smaakvermindering. Eten dat u anders lekker vond smaakt nu niet meer en eten dat u normaal gesproken niet lekker vond smaakt u nu misschien juist wel. U kunt daarom wat met de voeding experimenteren om uit te vinden welke voeding het beste bij uw veranderde smaak past.

Meer informatie over voeding kunt u lezen in de folder 'Voeding bij kanker' van KWF Kankerbestrijding

Andere klachten

Indien u andere klachten heeft dan de klachten van de bekende bijwerkingen kunt u natuurlijk ook altijd contact opnemen met de oncologieverpleegkundige of uw internist-oncoloog voor overleg.